

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ**

*Всеукраїнська науково-практична конференція
до Дня науки
та 30-річчя Національної академії правових наук України*

м. Київ, 18 травня 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 34(062.552)
А43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
НДІ правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України
29 червня 2023 року, протокол № 6*

Редакційна колегія:

Н. І. Атаманчук, А. Б. Гриняк, Н. В. Міловська

Відповідальний редактор: Н. В. Міловська

А43 **Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених:** збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 1168 с.

ISBN 978-617-8263-64-5

18 травня 2023 року у Науково-дослідному інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України Радою молодих вчених проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених», у якій взяли участь молоді вчені, аспіранти та студенти, а також працівники з практичним досвідом роботи.

Видання адресоване науковим та науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, студентам, аспірантам, докторантам та всім, хто цікавиться актуальними питаннями юридичної науки.

УДК 34(062.552)

© Науково-дослідний інститут правотворчості
та науково-правових експертиз
Національної академії правових наук України, 2023

© Видавництво «Юридика», 2023

© Автори, 2023

ISBN 978-617-8263-64-5

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДУ ВІД ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ

Оніщик Ю. В.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Однією з необхідних умов виникнення податкового обов'язку від прийняття спадщини є наявність об'єкта оподаткування. Цей елемент правового механізму оподаткування доходу від прийняття спадщини є ключовим, оскільки виходячи з нього будуть визначатися платник податку, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку, податкові пільги. Тому правильне визначення об'єкта оподаткування доходу від прийняття спадщини має як теоретичний, так і прикладний характер.

Згідно ст. 7 Податкового кодексу України (далі – ПК України) під час встановлення податку обов'язково визначається такий його елемент як об'єкт оподаткування [1]. Водночас у п. 22.1 ст. 22 ПК України наведено лише найпоширеніші об'єкти оподаткування, залишивши поза увагою питання щодо загального визначення об'єкта оподаткування та вичерпного переліку видів об'єктів оподаткування. Неоднозначна ситуація стосовно об'єкта оподаткування у податковому законодавстві призвела до недосконалості формулювання об'єктів податків, зокрема доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину.

Встановивши дохід у вигляді вартості успадкованого майна у складі податку на доходи фізичних осіб законодавець самоусунувся від закріплення загального поняття об'єкта податку на доходи фізичних осіб та правового розуміння сутності доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину.

Одним з елементів, який найбільш чітко і явно трансформує родову категорію об'єкта в площину застосування, використання конструкції податку, є предмет оподаткування. Характеризуючи зв'язок предмета й об'єкта оподаткування, слід зазначити, що предмет є обов'язковою, невід'ємною частиною об'єкта і вони співвідносяться, як частина і ціле. Термін «предмет оподаткування» визначає ознаки фактичного характеру, які обґрунтовують справляння відповідного податку [2, с. 262; 264]. Тому об'єктом є переважно такий предмет, із приводу якого

необхідна сплата податку. Враховуючи розмежування таких категорій як «об'єкт оподаткування» та «предмет оподаткування» об'єктом оподаткування спадщини є дохід, отриманий платником податку від переходу права власності на об'єкти спадщини.

Суперечливим та таким, що потребує вдосконалення, є і перелік об'єктів оподаткування доходу від прийняття спадщини, передбачений у п. 174.1 ст. 174 ПК України. Передбачивши серед об'єктів оподаткування доходу від прийняття спадщини об'єкт нерухомості законодавець не розкриває сутність цього поняття. Більше того, замість категорії «об'єкт нерухомості» у податковому законодавстві вживаються терміни «об'єкти житлової нерухомості» та «об'єкти нежитлової нерухомості».

Перелік об'єктів рухомого майна залишено відкритим. Враховуючи ч. 2 ст. 181 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), якою визначено, що рухомими речами є речі, які можна вільно переміщувати у просторі [3], до інших видів рухомого майна можна віднести будь-які речі спадкодавця. З метою усунення неоднозначного трактування об'єктів рухомого майна доцільно встановити вичерпний перелік таких об'єктів оподаткування доходу від прийняття спадщини. Наводячи перелік об'єктів рухомого майна законодавцем не враховано той факт, що у чинному законодавстві не вживається термін «витвір мистецтва». Наближеним до нього є категорія «культурні цінності» – об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України [4].

Не розкрито у чинному законодавстві і сутність категорії «об'єкт комерційної власності». Викликає також заперечення наявність серед об'єктів комерційної власності такого об'єкту оподаткування доходу від прийняття спадщини як немайнові права. Відповідно до ч. 1 ст. 271 ЦК України зміст особистого немайнового права становить можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя [3]. Згідно ч. 1 ст. 270 ЦК України до особистих немайнових прав віднесено: право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості [3]. Оскільки у ч. 2 ст. 269 ЦК України передбачено, що особисті немайнові

права фізичної особи не мають економічного змісту [3], їх не можна визначити як об'єкт оподаткування доходу від прийняття спадщини.

Потребує коригування такий об'єкт оподаткування доходу від прийняття спадщини як інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї. Відповідно до ч. 1 ст. 418 ЦК України право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом [3]. У ч. 2 ст. 418 ЦК України встановлено, що право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності [3]. Згідно ч. 1 ст. 423 ЦК України особистими немайновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; 2) право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності [3]. У ч. 3 ст. 423 ЦК України передбачено, що особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності [3]. Слід також відмітити, що згідно ч. 1 ст. 1219 ЦК України особисті немайнові права не входять до складу спадщини [3]. Звідси слідує, що інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї як об'єкт оподаткування доходу від прийняття спадщини має враховувати виключно майнові права.

Таким чином, аналіз такого елемента правового механізму оподаткування доходу від прийняття спадщини як об'єкт дозволяє стверджувати, що об'єкт оподаткування доходу від прийняття спадщини відрізняється від об'єкта податку на доходи фізичних осіб. Проблема визначення об'єкта оподаткування доходу від прийняття спадщини обумовлена невизначеністю загального поняття «об'єкт оподаткування», сутності об'єкта податку на доходи фізичних осіб, специфіки об'єкта оподаткування доходу від прийняття спадщини та юридичної коректності закріплення об'єктів оподаткування доходу від прийняття спадщини в податковому законодавстві.

Література:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 12.05.2023).
2. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: в 6 т. Т. III: Учение о налоге. X. : Легас; Право, 2005. 600 с.

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.05.2023).

4. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: Закон України від 21 вересня 1999 року № 1068-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text> (дата звернення: 12.05.2023).

ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Хрідочкін А. В.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва, організації виробництва
та теоретичної і прикладної економіки
Українського державного хіміко-технологічного університету
м. Дніпро, Україна*

Теоретичний аналіз поняття державної кадрової політики дозволяє визначити, що державна кадрова політика являє собою цілеспрямовану загальнодержавну стратегію, розраховану на тривалий період діяльності держави, спрямована на пошук, формування, розвиток і раціональне використання і відтворення людського потенціалу з метою забезпечення реалізації загальнонаціональних інтересів : інтересів особистості, суспільства та держави у різних галузях їх життєдіяльності, реалізація яких гарантує збереження національних цінностей, державного суверенітету, територіальної цілісності в контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвинутою ринковою економікою. Від змісту стратегії подальшого державного розвитку залежать обсяг і межі державного регулювання кадрових процесів, рівень їх децентралізації та демократизації. Кадрова політика як соціальне явище, маючи багаторівневу структуру, значно ширше за змістом, ніж державна кадрова політика, в якій суб'єктом виступає держава, яка не може виключно на себе брати розв'язання всіх кадрових проблем [1, с. 563]. Кадрова політика відображає закономірності розвитку об'єктивних кадрових процесів, зв'язки та відносини, які надають їм певну якісну характеристику, визначають головні риси і принципи кадрової роботи. Формування державної кадрової політики є